

Rakouské a německé zkušenosti s PIWI odrůdami v Šardicích

Na přehlídce interspecifických odrůd vína v Šardicích 3. června se svými poznatky vystoupili zajímaví zahraniční hosté. Ferdinand Regner představil **rakouské odrůdy Donauriesling, Donauveltliner a Pinot nova**. Martin Mehofer se zaměřil na praktické zkušenosti s jejich pěstováním. Vystoupil také prezident PIWI International Josef Engelhart, který se zaměřil na rozvoj těchto odrůd v Německu. O odborný simultánní překlad z němčiny se postarali Jiří Sedlo a Karel Hanák.

V zaplněném sále šardického Orla se jihomoravští vinaři dozvěděli řadu zajímavých a užitečných informací, které se jim už brzy mohou mimořádně hodit. PIWI odrůdy se rychle rozšiřují díky své nenáročnosti a stále lepším vlastnostem. Jako první Ferdinand Regner představil Donauriesling.

Donauriesling

Donauriesling je křížencem odrůd Ryzlink rýnský a FR 589-54 (FR je novošlechtění z Freiburgu / Seyve Villard 12481 (Rulandské šedé × Chrupka bílá)/, kde je S.V. 12-481 donorem resistance. Je registrován od roku 2011, od roku 2012 se podle vinařského zákona může používat jméno odrůdy. Byl vyšlechtěn v roce 1978 a selekce se uskutečnila v roce 1995.

„Standardně porovnáваме nové odrůdy se starými, v tomto případě to bylo s Ryzlinkem rýnským. Při prvních degustacích nebylo možné obě vína odlišit, bylo jasné, že se povedlo najít něco opravdu zajímavého,“ upozornil Ferdinand Regner.

Donauriesling také vyžívá ve stejné době jako Ryzlink rýnský a ponechává si vysoký obsah kyselin. Je významně odolnější proti padlí révy, plísni révy i plísni šedé.

„Tuto odolnost přičítáme tomu, že má proti Ryzlinku rýnskému rozvolněnější hrozen a ze Seyve Villardu získal geny americké révy. Ampelograficky je také

Obr. 1: Donauriesling

velmi podobný. Z praktického hlediska je trochu minus, že vytváří mnoho úponků,“ všiml si Regner.

Nejdůležitější rozdíl je ovšem v hroznu, který dosahuje velikosti až Veltlínského zeleného. Je cylindrického tvaru s křídélky, chuť je podobná Ryzlinku rýnskému. Raší později, což je v současnosti pozitivní. Kvete středně pozdně, čas sklizně je pozdní, ale až do jejího konce si uchovává vysoké kyseliny.

Rezistence proti zimnímu mrazu je velmi dobrá, stejně tak regenerace po jarních mrazech, násada hroznů je vysoká.

Cílem šlechtitelské práce nebyla jen odolnost, ale i co největší podobnost mateřské odrůdě. Parcela, na které se novošlechtění selektují, je biologicky obhospodařována bez využívání mědi. Révu vinnou chrání pouze tři postřiky s obsahem BIO kontaktních přípravků (síra, hydrogenfosforitan draselný).

„Dobrym příkladem přednosti nové odrůdy byl rok 2014, kdy měla výrazně lepší kvalitu než Ryzlink rýnský. Ten bylo třeba kvůli hnilobě sklídit mnohem dříve. Loni zpracovatelský podnik v Kremži převzal dvacet tun a sklep mistr prohlásil, že tak pěkný materiál dlouho neviděl. Během posledních deseti let dosáhl vždy plné zralosti,“ vyzdvihuje přednosti odrůdy Regner. Dalšími přednostmi je silný růst a stabilita i v suchých podmínkách. Donauriesling má průměrný až vyšší výnos. Je to robustní odrůda odolná proti černé skvrnitosti révy (*Phomopsis viticola*) a červené spále révy.

I když má dobrou schopnost vyžrávat, dává vysoké cukry a stabilní kyseliny, je určen především do lepších poloh.

Po Ryzlinku rýnském podědil náchylnost k úpalu a stejně jako u něj se při dlouhém ležení vysoce delikátních vín objevuje petrolejový tón.

V Rakousku jsou nyní čtyři licencovaní množitelé, jeho rozšíření je ve fázi budování porostů se základním rozmnožovacím materiálem. Letos přibýlo dvacet hektarů, momentálně jde o nejrozšířenější PIWI odrůdu v zemi.

„Sledujeme ho i po sensorické stránce. Objevují se v něm tóny meruněk a broskví. Zaměřili jsme se také na obsah terpenů ve víně. V letech 2013 až 2015 v něm předčil

Ryzlink rýnský. Ve fenolech není téměř rozdíl. Platí to i při rozboru vína. Obdobná je potřeba šíření,“ říká Regner.

Srovnání ověřila řada komisionálních degustací. V letech 2010 až 2012 vyřadily jen jedno víno, protože neodpovídalo parametřům jakostního vína kvůli malolaktické fermentaci, na kterou nebyli degustátoři připraveni.

V roce 2013 z něj udělali sekt, který také dopadl velmi dobře. Testovali také, jaké rozdíly budou mezi oběma odrůdami vnímat konzumenti. V průměru lépe vyšel Donauriesling.

„Důležitý je výběr jména. Ještě bychom chtěli nějaké věci dotáhnout. Největší odpor kladou vinaři, kteří neuznávají PIWI odrůdy. Nechtějí spojovat slova Ryzlink a Dunaj. Považují to za přechodné období a konzumenti si na odrůdu zvyknou jako na jakostní víno,“ myslí si Ferdinand Regner.

Donauveltliner

Tato odrůda vznikla křížením Veltlínského zeleného a Seyvalu blanc. Zdědila po Veltlínském více negativních vlastností. Jméno vybrali v anketě žáci. Toto jméno čelí podobnému odporu konzervativních vinařů jako v předchozím případě. Existuje dvacet pokusných parcel, na kterých

bylo letos připraveno 100 000 oček. V rodokmenu má také geny rezistence amerických rév. Na rozdíl od Donaurieslingu se od původní odrůdy výrazněji liší. List nepřipomíná Veltlínské zelené, odrůda není tak úrodná a hrozen je buď řídký, nebo jen středně zahuštěný.

„Nedělá mu problém vlhký podzim, jak jsme viděli v roce 2014, který zvládl lépe než Veltlínské zelené. Rašení je střední, dokáže se dobře vypořádat se zimními mrazy, u jarních to ještě nevíme. Kvetení je střední, ale uzrává o něco dřív,“ popisuje Regner.

Ve sbírce odrůd jde o jednu z nejstabilnějších s vysokou odolností vůči padlí révy. Růst „Dunajského veltlínu“ je na rozdíl od mnohých novošlechtění normální, takže snese i lepší půdy. Se stejnou bioochranou ochranou jako u Donaurieslingu se u něj dosud neprojevil choroby. Stačí mu i jednoduché polohy vhodné pro Veltlínské zelené. Předností je, že není třeba probírat hrozny.

„Vína chutnají jako u typu veltlínu, nejsou však tolik svěží, jsou více širší a hlubší. Je třeba sklízet včas, protože při přezrání ztrácí kyseliny. Pro spotřebitele, kteří vyhledávají svěží jemná veltlínová vína, to nebude. Další asi osm nových elit je ve zkoušení, projevují se u nich právě pepřové tóny. Dosahuje rozumné cukernatosti, přepo-

Obr. 2: Donauveltliner

Obr. 3: Pinot nova

Obr. 4: Johanner

čteno na českou škálu asi 21 oNM. V roce 2014 byl Donauveltliner podstatně lepší než Veltlínské zelené," upozorňuje Regner.

Při analýze fenolů je markantní rozdíl u tyrosolu. Ten je základem pro vyšší fenoly, které jsou důležité pro rezistenci. Díky němu a dalším polyfenolům získává odolnost, v celkovém obsahu fenolů ale Veltlínské zelené nepřevyšuje.

„Fenoly jsou vždy základem rezistence, ale když je jich v bílých vínech mnoho, není to dobře. Analyzovali jsme také terpeny,

těch je u nové odrůdy výrazně víc. Máme u ní definován každý chromozom, přes Veltlínské zelené se přenesl třináctý chromozom z Tramínu, který je jeho rodičem. Chromozom pět je důležitý pro terpeny. Samozřejmě jsme dělali sensorické degustace. Byly patrné tóny ovoce, jako jsou meruňky, ale nejvíc zralá jablka,“ popisuje Regner.

První kroky k registraci už pěstitelé uskutečnili v Burgenlandu a Dolním Rakousku. Zatím vznikají porosty se základním množitelským materiálem.

Pinot nova

Třetí odrůda je kooperací mezi Českou republikou a Rakouskem, protože Malverina je české novošlechtění. Druhým rodičem je Rulandské modré. „S názvem bylo víc práce, Dunajský Pinot nebyl pěkný ve výslovnosti a po dlouhé diskuzi se jmenuje Pinot nova,“ vysvětluje Regner.

Pěstuje se na patnácti pokusných parcelách, nejvíc jich je kolem Retzu. Podobá se Rulandskému modrému, hrozen je ale o něco větší. Má podobné charakteristiky i při kvetení a dozrávání. Po jarních mrazích nasazuje dobře, proti zimním mrazům je odolný. Má velmi dobrou odolnost proti plísni révy, také dobrou odolnost proti plísni šedé a padlí révy. Trochu připomíná Svatovavřínecké, ale není tak stěsnaný a bobule nepraskají. Má silný růst. Určitou ochranu potřebuje vůči černé skvrnitosti révy a červené spále révy. Ideální jsou polohy vhodné pro Rulandské modré. Není náchylný na sluneční úpal. Získává horší ohodnocení v mladých vínech než ve starších. Hodí se pro klimatické podmínky okrajových oblastí.

„Podědil víc ze Svatovavříneckého než z Rulandského modrého. Barevné látky se mu také podobají. V Rakousku je stanovena maximální možná hranice pro malvidin

Obr. 5: Regent

Obr. 6: Cabernet blanc

ve víně, kterou nepřekračuje. Není náchylný k poškození *Drosophilou suzuki*. Senzoricky i v chuti se podobá Svatovavříneckému, tedy víšni," říká Regner.

V Retzu od roku 2007 do roku 2011 Pinot nova pokusně produkovali s dalšími novošlechtěními. Spolu s Monarchem je nejbližší Zweigeltu.

„Tyto tři odrůdy umožní rozvíjet ekologické vinohradnictví, které je šetrnější k přírodě a levnější. Nejdůležitější je ale samozřejmě prodej. Víno z nich musí lidem chutnat. S posledními dvěma odrůdami bude ještě hodně práce. Jdeme však správným směrem,“ je přesvědčený Ferdinand Regner.

Zelené práce

Martin Mehofer se o PIWI odrůdy stará v Klosterneuburgu. Stejně jako tradiční odrůdy podle něj potřebují pečlivý řez, zelené práce s odpovídající ochranou a obdělávání půdy v souladu s polohou. Pro stěnu révy je

velmi důležitý podlom a částečné odlistění zóny hroznů, aby byla vzdušná. Hrozny pak rychleji schnou a snadněji se na ně nanáší ochranné prostředky. Důležité je zakrátit letorosty dříve, než začnou klesat k zemi, tedy tři týdny po kvetení, aby vyrostlo hodně zálistků v horní třetině zelené stěny. Když z jednoho očka vyrůstají dvě, je třeba jedno vyломit, stejně tak ze starého dřeva.

„Používáme stěnu révy v dvojdřátí. Tento systém se v posledních letech stal v Rakousku standardem. Letorosty lépe rostou, protože dráty jsou roztahány a snadno se mezi ně dostanou vlastním růstem. Tím šetříme čas. Zakracujeme pomocí oščkovací lišty tři týdny po odkvětu. Velmi důležité je částečné odlistění v zóně hroznů. Z boku by měly být hrozny vidět,“ upozorňuje Mehofer.

Hnojení

Při obdělávání půdy u PIWI odrůd používají v Klosterneuburgu rotační systém.

Každý druhý rok druhé meziřadí rozorají a zasejí tam vybrané zelené hnojení.

„Děláme to rýčovým pluhem na přelomu října a listopadu. Po zimě koncem března půdu prokypříme a na začátku dubna zapravíme osivo pomocí rotačních bran. Pro zelené hnojení používáme hrachor, svazenku, pohanku a jetel alexandrijský. Další směsí je hrachor, pohanka a svazenka pro místa, kde je hodně jetele. A poslední směsí je jilek mnohokvětý, jetel bílý, jetel žlutý a jetel výběžkatý. Podle vysetých rostlin můžeme porost válcovat, to platí zvláště u svazenky, nebo u nižších porostů mulčovat. U trav ale lze pouze mulčovat. Pravidelně také hnojíme kompostem a zkoušíme organická hnojiva různých firem,“ popisuje Mehofer.

Ochrana

Ve většině vinohradů pod keřem v příkmenném pásu používají v Rakous-

◀ inzerce

Nový model traktoru
do vinic a sadů
CASE IH QUANTUM

www.hmhodonin.cz

ku herbicid. „V roce 2015 jsme 23. dubna udělali první postřik, 8. května druhý postřik, 18. června další a pak 24. srpna. Takže celkem čtyři postřiky, kde jich u standardního ošetření bylo třeba sedm. Do květu používáme tunelový ostřikovač. V roce 2015 nebyl tlak tak vysoký. V roce 2016 to bylo podobné, opět čtyři postřiky, padlí révy se neukázalo vůbec, plíseň révy podle odrůd – od žádné plísně až po 57 procent,“ vypočítává Mehofer.

Vyzkoušeli také velmi omezenou bioochranu mědí a sírou. Po pěti postřicích bylo podle odrůdy napadení plísní révy od nuly do 55 procent, další nemoci nezaznamenali. Problém, který v poslední době rakouské vinaře trápí, je jarní mráz. „Pokud u PIWI odrůd nedojde k poškození vedlejších spících oček, tak vyraší a stejně tak zálistek,“ uzavřel optimisticky Martin Mehofer. PIWI v Německu

Obě vystoupení rakouských kolegů se zájmem poslouchal prezident PIWI International Josef Engelhart, který potom svou přednáškou blok uzavřel. Interspecifickým odrůdám se věnuje už dvacet let. Důležité je podle něj při výsadbě dobře zvolit polohu.

„Když PIWI odrůda roste v údolí, je tam vyšší spodní voda a tlak houbových chorob. Na svazích je větší sucho a proudění vzduchu. V roce 1998 jsme poprvé pozorovali plíseň révy na Regentu, ale jen v rovinaté části pod kopcem, na vrcholu svahu nebyla. Je třeba to zohlednit,“ říká Engelhart.

Stejně důležitým faktorem je živá a zdravá půda. PIWI vinaři jsou velmi spjatí s přírodou a většina z nich pracuje ekologicky. Nejlepší je hnojení kompostem. Péče o půdu s kompostem je to nejlepší. Herbicidy ničí půdní organismy.

„V zemském ústavu máme spoustu PIWI odrůd a všechny ošetřujeme ekologicky. Běžně stačí tři ekologické postřiky sírou před květem, po odkvětu a koncem července Vitanem a mědí,“ popisuje Engelhart.

Další postřik používají pouze při problémech se sviluškami nebo padlím révy na dřevě a ve vlhkých letech přidávají ještě jedno ošetření Vitanem a mědí.

„Vždycky jsme díky tomuto ošetření měli zdravé hrozny a plíseň révy se objevila maximálně na horních zálistcích,“ shrnuje své zkušenosti Josef Engelhart.

Regent a Johanniter

V Německu jsou nyní tři tisíce hektarů PIWI odrůd. Většinou jde o odrůdy Johanniter a Regent. Regent samotný má dva tisíce hektarů a slaví padesátileté výročí. „Neměl by se sbírat příliš pozdě, rozhodující je pH, ideálně 3,5 v moštu. Při pozdějším sběru získává aromatikou černého bezu a víno je pak příliš široké,“ varuje Engelhart.

Johanniter má zase poměrně hodně tříslovin, proto by u něj měla být nižší výlisnost, doporučený tlak je jedna atmosféra. Měl by se lisovat okamžitě, nenechávat naležet. V Německu je to odrůda budoucnosti a postupně nahrazuje Müller Thurgau. Od roku 2010 tam zkoušejí také Donauriesling. Mají s ním velmi dobré zkušenosti. Bobule nepraskají, na rozdíl od Ryzlinku rýnského, kde je to v posledních třech letech velký problém a musí se sklízet ještě před Sylvánským zeleným.

Donauriesling je naštěstí pozdní PIWI odrůda, kterou lze pěstovat i na suchých teplých svazích. Těch jsou v Německu dva tisíce hektarů a nelze na nich použít mechanizaci. Donauriesling a Johanniter si tam vystačí pouze s jedním ošetřením ročně.

Muscaris

Další odrůdou je Muscaris z Freiburgu. Je to křížení Solarisu s Muškátem žlutým. Má vysoký obsah cukru, každý rok dává pozdní sběr nebo výběr. Víno je aromatické, podobně Muškátu žlutému a Tramínu. Roste vzpřímeně, podobně jako Solaris, a je mírně náchylný na padlí révy. Bobule jsou hodně zelené, ale víno je vysoce kvalitní.

Stejně jako Muškát žlutý je Muscaris citlivý na jarní mráz. Ten v poslední době způsobuje u Sylvánského zeleného až 30 procent škody, u Muscarisu až 50 procent. U Sauvignonu gris škody nejsou a stejně tak u Donaurieslingu.

Souvignier gris

Další odrůdou je Souvignier gris také z Freiburgu. Je to křížení Cabernetu Sauvignon s Bronnerem, Je podobný Pinotu gris zbarvením, také tak dozrává, podobá se mu i víno, je o něco ovocitější. Odrůda je velmi robustní, letorosty rostou přímo. Má velmi dobrou odolnost proti padlí révy a plísní révy. Víno je vhodné na barikování a na oranžové víno.

Cabernet blanc

Novou hvězdou mezi PIWI odrůdami je Cabernet blanc od Valentina Blattnera ze Švýcarska. Je to také křížení s Cabernetem Sauvignon. Připomíná Sauvignon blanc, má o něco více kyselin. Odrůda je odolná, pro vinohradníky je velmi zajímavá. Jedním negativem je příliš provzdušněný hrozen.

Pěstují ho se zatížením osmi oček na metr čtvereční, vzdálenost v řádku je metr a půl a má dva tažně. Je vhodný i pro minimální řez, protože je poměrně úrodný.

Pinotin

Na závěr Josef Engelhart ještě představil novou modrou odrůdu Pinotin. Jde také o křížení Pinotu noir s rezistentním partnerem od Valentina Blattnera.

Vzhledově připomíná Regent. „Říkáme, že je to vylepšený Regent. Zraje po něm čtrnáct dní, takže těsně před Pinotem noir. Je velmi odolný a letorosty rostou přímo. Má velmi ovocité víno s višňovým aromatem. Nejsou u něj problémy s hodnotou pH,“ shrnuje Engelhart.

Minimální řez

PIWI odrůdy jsou pro minimální řez velmi zajímavé, protože ušetří dvě třetiny na postřicích a pracnosti. Běžně je u něj pracnost kolem padesáti hodin na hektar a samozřejmě méně postřiků. V Německu ho zkouší na šesti PIWI odrůdách. Sauvignon gris sklízí každý rok v přívlastkové kvalitě. Cabernet blanc je úrodný, dává devadesát hektolitřů z hektaru. Pro minimální řez se hodí i Pinotin.

PIWI International

Organizaci PIWI International založilo v roce 1999 patnáct švýcarských vinařů. Nyní už má čtyři sta členů v sedmnácti zemích. Organizace zprostředkovává informace o rezistentních odrůdách a pořádá v Německu už pátým rokem soutěž PIWI Weinpreis. Celkem se v ní hodnotilo přes sedm tisíc vzorků a této akce se zúčastnili i čeští vinaři.

PIWI International sdružuje řadu národních organizací. Velmi aktivní je francouzská, která si v Německu pro rok 2018 objednala dva miliony sazenic PIWI odrůd. ■